

Paweł Strózik

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu

W DRODZE DO AKADEMII – PUBLICZNE UCZELNIE ZAWODOWE W POLSCE – GENEZA, ROZWÓJ I STATUS W 2021 R.

Streszczenie (abstract): Geneza i rozwój publicznych uczelni zawodowych w Polsce to proces złożony i dynamiczny. Utworzenie uczelni tego typu napotykało na wielu zwolenników, ale nie brakowało także przeciwników. Artykuł podsumowuje „kamienie milowe” tego procesu i opisuje historię publicznych uczelni zawodowych, podając podstawę prawną ich funkcjonowania w poszczególnych okresach. Przedstawiono tu także najnowsze regulacje i wskazano na możliwy rozwój PUZ-ów.

Słowa kluczowe: publiczne uczelnie zawodowe, szkolnictwo wyższe, kształcenie studentów, akademia nauk stosowanych

IN THE PATH TO ACADEMIA – PUBLIC COLLEGES OF PROFESSIONAL STUDIES IN POLAND – GENESIS, DEVELOPMENT, AND STATUS IN 2021.

Abstract: The genesis and development of public colleges of professional studies in Poland is a complex and dynamic process. The creation of this type of school was met with supporters, but also many opponents. The article summarizes the “milestones” of this process and describes the history of public vocational schools, providing the legal basis for their operation in particular periods. The latest regulations are also presented here, and the possible development of those schools is indicated.

Keywords: public colleges of professional studies, higher education, student training, university of applied sciences

Utworzenie Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych

Powstanie publicznych uczelni zawodowych (Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych), wzorowanych częściowo na uczelniach typu „Fachhochschule” w niemieckim systemie szkolnictwa wyższego, związane było zarówno z procesem transformacji ustrojowej Polski, jak również z budowaniem nowego modelu administracyjnego i strukturalnego państwa. W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku podjęto próbę umiejscowienia Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych jako uczelni wspierających rozwój kapitału ludzkiego w ramach polityki regionalnej, której zasady kreowano wraz z przygo-

towyaną wówczas reformą administracyjną państwa¹. Przy tworzeniu przepisów prawa, dotyczących wyższych szkół zawodowych, sformułowano deklarację, że uczelnie te tworzone będą w oparciu o układ lokalno-regionalny, najczęściej bliskie otoczenie społeczno-gospodarcze uczelni z zachowaniem pełnej autonomii, a nie o potężne makroregionalne uczelnie. Reforma administracyjna, która ostatecznie weszła w życie w 1999 roku, niewątpliwie przyspieszyła proces powstania tych szkół wyższych – miały one stanowić swego rodzaju rekompensatę dla miast, które w wyniku reformy administracyjnej utraciły status wojewódzki, przez stworzenie możliwości dla rozwoju ośrodków kulturotwórczych w społecznościach lokalnych².

Najważniejszymi przyczynami wprowadzenia pod koniec XX wieku do polskiego systemu szkolnictwa wyższego publicznych uczelni zawodowych była, jak się wydaje, z jednej strony potrzeba zwiększenia niskiego współczynnika skolaryzacji na poziomie wyższym, który hamował proces rozwoju regionów, z drugiej natomiast – wdrażanie zasady wyrównywania szans edukacyjnych przez przybliżenie studiów mniej zamożnym absolwentom szkół średnich, w szczególności młodzieży z małych miejscowości, dla której duże ośrodki akademickie z różnych względów były niedostępne. Za istotne przesłanki, które legły u podstaw tworzenia Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych, należy uznać również: wyż demograficzny, relatywnie niższe koszty studiowania w miastach średniej wielkości, zaspokajanie aspiracji środowisk lokalnych do tworzenia wyższych uczelni i kształcenia lokalnych elit intelektualnych, promocję miast średniej wielkości, wydobywanie ukrytego potencjału intelektualnego w lokalnych społecznościach oraz budowanie tradycji akademickich³. Nie bez znaczenia była też okazja do uporządkowania systemu edukacji pomaturalnej – wiele publicznych uczelni zawodowych powstało bowiem w oparciu o różnego rodzaju pomaturalne szkoły wyższe i kolegia⁴, których formuła nie przystawała do nowych wyzwań i zbliżającej się integracji ze strukturami Unii Europejskiej. Należy w tym miejscu podkreślić, że większość Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych została utworzona dzięki staraniom i dążeniom władz samorządowych i organizacji lokalnych.

---

¹ R. Musiałkiewicz, P. Zariczny, A. Zimny, *Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe – stan de lege lata i de lege ferenda. Miejsce Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego w kontekście debaty nad kształtem ustawy 2.0*”. Ekspertyza została opracowana dla Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych (KRePSZ) i zaprezentowana podczas XXVI Zgromadzenia Plenarnego Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych w dniach 29-31 marca 2017 r. w PWSZ w Krośnie.

² Por. J. Draus, *Miejsce państwowych wyższych szkół zawodowych w polskim systemie szkolnictwa wyższego* [w:] *Udana dekada. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce 1998-2008*, (red.) J.S. Gruchała, Ciechanów-Krosno 2008, s. 23-24.

³ Por.: L. Jastrzębska, *Raport 15-lecia. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe*, „Perspektywy” 2013, nr 3; A. Kolasa, *Jak sprostać wyzwaniom*, „Forum Akademickie” 2011, nr 1; T. Winnicki, *Szkoły zawodowe i nowe prawo*, „Forum Akademickie” 2005, nr 9; T. Winnicki, *Kształcić pragmatycznie*, „Perspektywy” 2013, nr 3.

⁴ W Raciborzu funkcjonowało Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych oraz Kolegium Nauczycielskie, z tradycji których korzysta do dziś Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa.

Podstawy prawne funkcjonowania Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych

Powstanie publicznych uczelni zawodowych umożliwiły przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych,⁵ w której stworzono prawne warunki do rozwoju publicznego sektora edukacji na poziomie studiów licencjackich i inżynierskich. Początkowe (często negatywne) doświadczenia z wieloma uczelniami niepublicznymi, które powstały w latach dziewięćdziesiątych XX wieku, spowodowały jednak, że inicjatywa nowego aktu prawnego miała wielu przeciwników, zarówno grupowych (przede wszystkim Radę Główną Szkolnictwa Wyższego), jak i indywidualnych (rozproszonych w różnych kręgach akademickich). Przeciwnicy ustawy zwracali uwagę, że powołanie nowych szkół wyższych w sytuacji permanentnego niedoinwestowania już istniejących uczelni jest marnotrawstwem środków budżetowych. Wątpliwości budziła też możliwość tworzenia szkół wyższych w środowiskach pozbawionych tradycji akademickich, z dala od centrów kulturalno-oświatowych. Zwolennicy ustawy przywoływali natomiast losy powstałych wcześniej w Polsce uczelni zawodowych, każdorazowo podnoszonych do rangi wyższych szkół akademickich⁶.

Zgodnie z ustawą do zadań wyższych szkół zawodowych należało: kształcenie studentów w zakresie kierunków lub kierunków i specjalności zawodowych oraz przygotowanie ich do wykonywania zawodu; kształcenie w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych; kształcenie w celu przekwalifikowania w zakresie danej specjalności zawodowej; wychowywanie studentów w duchu poszanowania praw człowieka, patriotyzmu, demokracji i odpowiedzialności za dobro społeczeństwa, państwa i własnego warsztatu pracy; upowszechnianie postępu technicznego, technologicznego i ekonomicznego oraz współdziałanie z innymi podmiotami w szerzeniu wiedzy, rozwoju kulturalnego, społecznego i gospodarczego macierzystego regionu; dbanie o wszechstronny rozwój i zdrowie studentów.⁷ Pomimo wyraźnego zapisu w omawianym akcie prawnym, iż „uczelnie zawodowe współdziałają z uczelniami akademickimi poprzez zawieranie umów dotyczących zapewnienia wysokiego poziomu kształcenia w zakresie przedmiotów podstawowych oraz rozwoju naukowego pracowników”⁸, wyższe szkoły zawodowe zyskały specyficzny i często nacechowany regionalnie charakter. O ile bowiem w uczelniach akademickich kształcenie studentów odbywało się w formie jednolitych kierunków studiów magisterskich lub licencjackich, o tyle kształcenie w publicznych uczelniach zawodowych, od chwili powstania pierwszych z nich w 1998 roku, prowadzono w formie specjalności zawodowych z obowiązkową 15-tygodniową praktyką zawodową. Absolwenci uczelni zawodowych otrzymywali więc dyplom licencjata lub inżyniera w zakresie specjalności, a nie kierunku studiów. Tym samym pozwalało to Państwowym Wyższym Szkołom Zawodowym na dużą elastyczność w dostosowywaniu programów i metod kształcenia do

⁵ Dz. U. z 1997 r., Nr 96, poz. 590.

⁶ Zob. E. Kowalska, *Zmiana w szkolnictwie wyższym. Studium przypadków*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013, s. 8.

⁷ Dz. U. z 1997 r., Nr 96, poz. 590, z późn. zm., art. 3.

⁸ Dz. U. z 1997 r., Nr 96, poz. 590, z późn. zm., art. 8.

potrzeb lokalnych rynków pracy. Przesłaniem ustawy o wyższych szkołach zawodowych było kształcenie specjalistów w danej dziedzinie zawodowej, przy równoczesnym zachowaniu możliwości podejmowania przez ich absolwentów uzupełniających studiów magisterskich, a w przyszłości również doktoranckich w uczelniach akademickich⁹. Ustanowienie nowego aktu prawnego umożliwiło powołanie pierwszych publicznych uczelni zawodowych, ale nie zmieniło dużej rezerwy, a czasem wręcz niechęci do tego typu szkół wyższych. Od początku swego istnienia Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe nie były ulubionym młodszym rodzeństwem zasłużonych publicznych uczelni akademickich, choć należy przyznać, że nie wszędzie i nie w takim samym stopniu dostrzegano rzekome zagrożenie ze strony tych szkół. Niemniej jednak konflikty pojawiały się i narastały w miarę zaostrzania się konkurencji i wobec nadchodzącego niżu demograficznego¹⁰. W kolejnych latach, począwszy od 1998 roku, powstawały kolejne Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe. Zdecydowana większość powstała do 2005 roku, przy czym najwięcej zostało utworzonych w 1998 i 2001 roku.

Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym, ustawy o wyższych szkołach zawodowych oraz zmianie niektórych innych ustaw¹¹ wprowadziła we wszystkich jednostkach szkolnictwa wyższego kształcenie w ramach kierunków, zmuszając tym samym Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe początkowo do przyporządkowania prowadzonych specjalności do kierunków studiów, a następnie do kształcenia w ramach tych kierunków, z koniecznością pełnego wdrożenia standardów kształcenia opracowanych przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego. Tym samym usunięty został jeden z istotnych elementów, który wyróżniał Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe. Standardy kształcenia były bowiem jednakowe dla wszystkich kategorii uczelni – akademickich i zawodowych. Kształcenie na kierunkach powodowało jeszcze jedną istotną konsekwencję, mianowicie wymusiło na uczelniach zawodowych zatrudnienie w ramach tzw. minimum kadrowego większej liczby samodzielnych pracowników naukowych, więc kadry pochodzącej przede wszystkim z uczelni akademickich.

Kolejnym etapem ujednoczenia kształcenia na poziomie wyższym było uchwalenie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹², czyli jednolitego aktu prawnego obejmującego cały system szkolnictwa wyższego w Polsce, w tym publiczne uczelnie zawodowe. Nowe przepisy umożliwiły Państwowym Wyższym Szkołom Zawodowym ubieganie się o studia magisterskie, co wcześniej było nieakceptowalne przez

---

⁹ Por. R. Musiałkiewicz, P. Zariczny, A. Zimny, *Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe – stan de lege lata i de lege ferenda. Miejsce Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego w kontekście debaty nad kształtem ustawy 2.0*”. Ekspertyza została opracowana dla Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych (KRePSZ) i zaprezentowana podczas XXVI Zgromadzenia Plenarnego Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych w dniach 29-31 marca 2017 r. w PWSZ w Krośnie.

¹⁰ Por. T. Winnicki, *Ciężki poród i trudne dzieciństwo państwowych wyższych szkół zawodowych – impresje nieinstytucjonalne* [w:] *Udana dekada. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce 1998-2008*, (red.) J.S. Gruchała, Ciechanów-Krosno 2008, s. 31.

¹¹ Dz.U. z 2001 r., Nr 85, poz. 924. 10 Dz.U. z 2005 r., Nr 164, poz. 1365.

¹² Dz.U. z 2005 r., Nr 165, poz. 1365.

ustawodawcę. Zobowiązanie do tworzenia kierunków studiów pozwoliło natomiast na tworzenie podstawowych jednostek organizacyjnych, czyli dotychczas nieosiągalnej struktury wydziałowej. Ponadto ustawa wprowadziła możliwość prowadzenia badań naukowych, jako elementu zapewnienia jakości kształcenia. W konsekwencji zrównano warunki kształcenia na studiach pierwszego stopnia we wszystkich uczelniach oraz zapewniono absolwentom publicznych uczelni zawodowych drożność kształcenia, czyli podejmowania studiów drugiego stopnia we własnych ośrodkach. Dążenie do budowy jednolitego systemu szkolnictwa wyższego, sprowokowane przez akcesję Polski do Unii Europejskiej oraz wcześniejsze podpisanie Deklaracji Bolońskiej, zostało zakłócone w 2008 roku w wyniku zgłaszanych postulatów o potrzebie wyłączenia publicznych wyższych szkół zawodowych spod kurateli Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹³. Ostatecznie postulaty te nie weszły w życie, a publiczne uczelnie zawodowe są nadzorowane przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego. Funkcjonowanie publicznych uczelni zawodowych, tak zresztą jak i wszystkich uczelni w Polsce, do dnia 1 października 2018 r. regulowała ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, która była kilkakrotnie nowelizowana. Zgodnie z jej zapisami uczelnią publiczną jest uczelnia utworzona przez państwo reprezentowane przez właściwy organ władzy lub administracji publicznej (art. 2 ust. 1 pkt 2), natomiast uczelnią zawodową – uczelnia prowadząca studia pierwszego lub drugiego stopnia albo jednolite studia magisterskie, nieposiadająca uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora (art. 2 ust. 1 pkt 23).

Organizacja i funkcjonowanie Publicznych Uczelni Zawodowych

W roku akademickim 2021/2022 funkcjonują 33 publiczne uczelnie zawodowe, co stanowi około 10% wszystkich uczelni w Polsce i ponad 25% uczelni publicznych¹⁴. Publiczne uczelnie zawodowe są rozmieszczone na terytorium kraju dość równomiernie, a mianowicie w 15 województwach (tylko województwo pomorskie nie ma uczelni tego typu). Najwięcej, bo po pięć, funkcjonuje w województwach: podkarpackim i wielkopolskim. Nieco mniej, po cztery, działają w województwach: dolnośląskim i małopolskim. Trzy uczelnie mają siedzibę w województwie lubelskim, po dwie w województwach: lubuskim, mazowieckim, podlaskim i zachodniopomorskim. Pojedyncze uczelnie funkcjonują w województwach: kujawsko-pomorskim, łódzkim, opolskim, śląskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. Należy w tym miejscu podkreślić, że do 15 lipca 2020 r.¹⁵ tylko jedna Państwowa Uczelnia Zawodowa była zlokalizowana w mieście, będącym obecnie stolicą województwa, w którym istnieją publiczne uczelnie akademickie, natomiast aż 25 znajduje

¹³ Postulowano wówczas, aby Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe zostały przeniesione pod nadzór samorządu wojewódzkiego z zagwarantowaniem im autonomii w sprawowaniu władztwa i zarządu oraz zmniejszenia wymogów kadrowych. Za pozytywną należy uznać natomiast propozycję otwarcia możliwości dodatkowego finansowania uczelni przez samorządy terytorialne, zwłaszcza miejskie i wojewódzkie. Zob. Projekt założeń reformy systemu nauki i szkolnictwa wyższego, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 2008, s. 10, 14.

¹⁴ W roku akademickim 2020/21 działalność prowadziło 349 uczelni, z tego 130 publicznych i 219 niepublicznych (w tym 10 prowadzonych przez organizacje wyznaniowe), por.: <https://stat.gov.pl/>.

¹⁵ W dniu 15 lipca 2020 nastąpiło włączenie PMWSZ w Opolu w struktury Uniwersytetu Opolskiego, por. <https://forumakademickie.pl/news/pmwsz-wlaczona-w-struktury-uo/>.

się w miastach, które w 1999 roku utraciły status wojewódzki. Z dniem 1 września 2021 roku Uczelnia Państwowa im. Szymona Szymonowica w Zamościu została mocą ustawy przyjętej przez Sejm RP w dniu 12.07.2021 r. przekształcona w Akademię Zamojską¹⁶. Typowa siedziba publicznej uczelni zawodowej to miasto liczące około 60 tys. mieszkańców. Rzadziej tego typu uczelnie tworzą w miastach liczących ponad 100 tys. mieszkańców (11 przypadków na 33). Równomierne pokrycie kraju siecią wyższego szkolnictwa zawodowego potwierdza tym samym, że intencja zwiększenia dostępu do studiów dla młodzieży z miejscowości oddalonych od dużych ośrodków akademickich była dość konsekwentnie realizowana.

Rektorów niepublicznych uczelni zawodowych skupia Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych (KRePUZ), która jest zrzeszeniem osób fizycznych, rektorów reprezentujących polskie publiczne uczelnie zawodowe (PUZ), mającym na celu współpracę tych szkół, dbanie o ich interesy i reprezentację w środowisku szkolnictwa wyższego, zarówno w kraju, jak za granicą¹⁷. Warto odnotować znaczącą zmianę w Konstytucji dla nauki w zakresie organu reprezentującego – Konferencji Rektorów. Wcześniejsze przepisy sytuowały Konferencję – czyli organ reprezentujący 33 uczelnie zawodowe – jako jednego członka Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, z prawem jednego głosu w głosowaniach i niewielką siłą przebicia w dyskusji. Ustawa 2.0. znacznie wzmacnia rolę Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych, wpisując ją – na równi z KRASPEm – jako reprezentację uczelni zawodowych¹⁸.

Od 1 października 2018 r., po wejściu w życie ustawy 2.0, uczelnie zawodowe, których nazwy zawierały w sobie wyraz „szkoła”, otrzymały uprawnienia do zmiany nazwy i rebrandingu. Kilka uczelni skorzystało z tej możliwości. Obecnie funkcjonują 33 uczelnie zawodowe, których aktualne nazwy dla porządku zostały podane w kolejności ich powstania¹⁹:

- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu
- Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
- Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu
- Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim
- Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie

¹⁶ „Forum Akademickie”: <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/sejm-za-utworzeniem-akademii-zamojskiej/>.

¹⁷ <http://www.krepsz.pl/index.php/krepsz/o-krepsz>.

¹⁸ Art. 337 ust. 2 ustawy 2.0: „Publiczne uczelnie zawodowe mogą utworzyć Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich”.

¹⁹ Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Publiczne_uczelnie_zawodowe_w_Polsce.

- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie
- Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku
- Państwowa Uczelnia Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu
- Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu
- Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
- Państwowa Uczelnia Stanisława Staszica w Pile
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie
- Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyśle
- Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku
- Państwowa Uczelnia Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu
- Państwowa Uczelnia Zawodowa im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie
- Podhalańska Państwowa Uczelnia Zawodowa w Nowym Targu
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu
- Państwowa Uczelnia Zawodowa we Włocławku
- Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie
- Państwowa Szkoła Wyższa im. Hipolita Cegielskiego w Gnieźnie
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu
- Małopolska Uczelnia Państwowa im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu
- Akademia Zamojska w Zamościu
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach
- Państwowa Uczelnia im. Stefana Batorego w Skierniewicach
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu

Publiczna uczelnia zawodowa to szkoła wyższa realizująca zadania edukacyjne na potrzeby regionu, otoczenia społeczno-gospodarczego, kulturowego i sportowego. W przypadku PWSZ w Raciborzu zadaniem tym – zgodnie z misją – jest „wzbogacenie wiedzy oraz kształcenie wysoko wykwalifikowanych, przedsiębiorczych kadr, zdolnych sprostać wyzwaniom gospodarki światowej”.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu została utworzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 września 2001 roku²⁰, które weszło w życie 1 lutego 2002 r. Działalność edukacyjną rozpoczęła w nowym roku akademickim, z dniem 1 października 2002 r. Szkoła powstała na bazie Kolegium Nauczycielskiego i była formalno-prawnie nową instytucją edukacyjną, jednak w praktyce była kontynuatorem bogatych wzorców i modeli wypracowanych i udoskonalonych w poprzednich jednostkach.

---

²⁰ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 2001 r. w sprawie utworzenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu (Dz. U. Nr 106, poz. 1152).

Dzisiaj, we współpracy ze środowiskiem lokalnym, Uczelnia służy rozwojowi tej części województwa śląskiego i opolskiego, w której jest położona, poprzez oferowanie wysokiej jakości usług edukacyjnych²¹. Działalność ta jest osadzona statutowo w bogatych narodowych tradycjach akademickich, opartych na takich wartościach, jak: dążenie do prawdy, szacunek dla wiedzy i umiejętności, poszanowanie podmiotowości człowieka, otwartość na nowe idee, rzetelność w upowszechnianiu wiedzy i umiejętności, poczucie odpowiedzialności za jakość dydaktyki.

Realizując założenia misji, Uczelnia kształci także kadry nauczycielskie, odpowiadając w sposób planowy, elastyczny i kompleksowy na zapotrzebowanie rynku edukacyjnego i jego otoczenia. Kształcenie realizowane jest w jednostkach organizacyjnych, nazywanych instytutami. W strukturze organizacyjnej funkcjonuje obecnie sześć instytutów: Instytut Kultury Fizycznej i Zdrowia, Instytut Studiów Społecznych, Instytut Studiów Edukacyjnych, Instytut Architektury, Instytut Techniki oraz Instytut Neofilologii.

Akademia nauk stosowanych

Funkcjonowanie publicznych uczelni zawodowych, tak zresztą jak i wszystkich uczelni w Polsce, reguluje obecnie ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”, zwana także „Ustawą 2.0” czy „Konstytucją dla Nauki”. Podobnie, jak wcześniejsze akty normatywne opisujące porządek prawny w uczelniach, ustawa reguluje funkcjonowanie uczelni, jako jednostki organizacyjnej optymalnie realizującej zadania szkoły wyższej.

Ustawa o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 23 lipca 2021 r. przynosi istotne zmiany w zakresie nazwy uczelni i wprowadza możliwość jej modyfikacji na „akademię nauk stosowanych”. Zapisy tej niewielkiej nowelizacji wzorują się w tym zakresie na nazwie „university of applied sciences” funkcjonującej w Europie w wersji anglojęzycznej. Warunkiem ubiegania się o przekształcenie nazwy uczelni zawodowej w akademię jest spełnianie pięciu kryteriów ilościowych: „uczelnia funkcjonuje co najmniej 10 lat; liczba studentów kształcących się w uczelni wynosi co najmniej 250, z czego co najmniej 100 kształci się na studiach stacjonarnych; co najmniej 50% nauczycieli akademickich jest zatrudnionych w tej uczelni jako podstawowym miejscu pracy; uczelnia prowadzi studia pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie na co najmniej 5 kierunkach; uczelnia prowadzi kształcenie na co najmniej 1 kierunku studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1, lub kierunku studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera” oraz jednego kryterium jakościowego: „żaden kierunek studiów prowadzonych przez uczelnię nie został oceniony negatywnie w wyniku przeprowadzonej przez Polską Komisję Akredytacyjną, zwaną dalej „PKA”, oceny jakości kształcenia”²².

²¹ W celu unikania przytaczania pełnej nazwy PWSZ w Raciborzu stosuje się wyraz „Uczelnia” pisany wielką literą jako nazwę szkoły wyższej w Raciborzu.

²² Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 23 lipca 2021 r., art. 16.

Powyższe kryteria spełnia prawie każda uczelnia zawodowa²³, dlatego dokładnie w dniu wejścia ustawy w życie (21.09.2021 r.), podczas Zgromadzenia Plenarnego Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych w Arłamowie/Sanoku, odbyło się szereg dyskusji na temat zmiany nazwy. Dominującym głosem była aprobata i przekonanie, że nazwa akademii podniesie prestiż i rangę uczelni zawodowych i będzie ich wyróżnikiem na rynku edukacyjnym. Jednak nie brakowało także głosów o kosztach „rebrandingu” czy konieczności konkurowania z uczelniami niepublicznymi mającymi w nazwie wyraz „akademia”. Wskazywano także na wieloznaczność tego słowa. Jak pisze Piotr Kieraciński w „Forum Akademickim” w akapicie pod tytułem: „Kłopoty z identyfikacją” – „Mimo argumentów ministra nauki, który podnosił dokładnie te same argumenty, jakie wskazali rektorzy publicznych uczelni zawodowych, czyli podniesienie rangi, wiarygodności i prestiżu, a także poprawę wizerunku i odbioru społecznego, widzę pewne niebezpieczeństwa związane z realizacją nowych zapisów. Po pierwsze, może spełnić się moja obawa o rozmycie dotychczas wyraźnej – m.in. z powodu jednolitego czy zbliżonego nazewnictwa – odrębności publicznych uczelni zawodowych, które staną się akademiami nauk stosowanych, od zawodowych uczelni niepublicznych, które skorzystają z tej możliwości i sięgną po tę samą lub podobną nazwę zawierającą trzy zastrzeżone ustawowo słowa. Najbardziej problem uwidoczni się w miejscowościach, w których istnieją równocześnie oba typy uczelni, spełniające kryteria wskazane w nowych zapisach i zainteresowane zmianą nazwy”²⁴. Z wypowiedzi przewodniczącego Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych dr. hab. Dariusza Surowika, rektora PWSiP w Łomży, wynika, że określenie „akademia nauk stosowanych” dobrze oddaje charakter i naturę uczelni zawodowych. Jak konstatuje: „podstawowym ich zadaniem jest kształcenie praktyczne. Jednocześnie zdecydowana większość z nich prowadzi badania naukowe, które zwykle mają charakter wdrożeniowy. Zaproponowana nazwa jest zgodna z nazewnictwem uczelni funkcjonujących w większości krajów europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego – uczelnie bardziej zorientowane na praktykę i kształcenie zawodowe używają nazwy »University of Applied Sciences«”²⁵.

Dla porządku trzeba odnotować, że nowelizacja otrzymała negatywne bądź częściowo krytyczne opinie ważnych instytucji w systemie szkolnictwa wyższego, m.in. Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Uchwała z 13.05.2021 r. nr 181/2021) i Polskiej Akademii Nauk, a także Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich i Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych.²⁶

²³ Kryteria w dniu wejścia ustawy w życie spełniało łącznie 70 podmiotów, prawie wszystkie publiczne uczelnie zawodowych (jest ich łącznie 33) i 40 uczelni niepublicznych, por. Forum Akademickie: <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/nowe-akademie-nowe-niewiadome/>.

²⁴ „Forum Akademickie”: <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/nowe-akademie-nowe-niewiadome/>.

²⁵ „Forum Akademickie”: <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/nowe-akademie-nowe-niewiadome/>.

²⁶ Por. <https://www.prawo.pl/oswiata/ksztalcenie-nauczycieli-a-akademie-nauk-stosowanych-wywiad-z,509901.html>, a także: <https://www.krasp.org.pl/resources/upload/aktualnosci/2020-2024/stanowisko%20KRUP%20z%20dnia%2018-05-2021%20ws%20projektu%20Ustawy%20o%20zmianie%20Ustawy%20PoSW%20akademia.pdf>.

Prawny sposób uzyskania nowej nazwy w przypadku publicznej uczelni zawodowej, jaką jest PWSZ w Raciborzu, opisuje art. 35 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Czytamy w nim: „Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w drodze rozporządzenia, tworzy publiczną uczelnię zawodową lub zmienia jej nazwę”. Artykuł ten uzupełniono w nowelizacji o zapis: „Zmiana nazwy publicznej uczelni zawodowej na nazwę zawierającą wyrazy «akademia nauk stosowanych» może nastąpić, jeżeli rektor poinformuje ministra o spełnianiu przez uczelnię warunków, o których mowa w art. 16 ust. 1a”, dotyczącym spełniania wyżej wymienionych kryteriów w określonych interwałach czasu²⁷.

Proces ten nie jest zatem skomplikowany z punktu widzenia prawa i już dzisiaj wiadomo, że wiele uczelni sformalizowało czynności i rozpoczęło procedury zmiany nazwy²⁸. Już wkrótce przekonamy się, ile uczelni skorzysta z nowych możliwości i ile akademii nauk stosowanych pojawi się na mapie uczelni wyższych w Polsce. W PWSZ w Raciborzu również planujemy zmianę nazwy. Obecnie jesteśmy na etapie uzyskiwania opinii organów Uczelni: Senatu oraz Rady Uczelni. Analizujemy także głosy i wypowiedzi płynące z otoczenia społeczno-gospodarczego i instytucjonalnego Uczelni. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii i braku negatywnego odzewu, złożymy stosowny wniosek do Ministerstwa Edukacji i Nauki w Warszawie.

Bibliografia

1. Adamowicz M. (red.), *Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce. Dokonania. Stan obecny. Perspektywy*, Wydawnictwo PSW JPII, Biała Podlaska 2014.
2. Bajerski A., *Przekształcenia struktury przestrzennej szkolnictwa wyższego w Polsce po 1989 roku*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2009.
3. Draus J., *Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych w Polsce 1998-2013, 15 lat, PWSZ w Gnieźnie*, Gniezno 2013.
4. Gruchała J.S. (red.), *Udana dekada. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce 1998-2008*, Ciechanów-Krosno 2008.
5. <http://www.bip.nauka.gov.pl/komunikaty-rzeczniczka-prasowego-mnisw/rzad-przyjal-projekt-ustawy-deregulacyjnej.html>.
6. <http://www.krepsz.pl/index.php/krepsz/o-krepsz>.
7. <https://ela.nauka.gov.pl/pl>.
8. <https://forumakademickie.pl/narodowy-kongres-nauki/>.
9. <https://forumakademickie.pl/narodowy-kongres-nauki/>.
10. <https://forumakademickie.pl/news/pmwsz-wlaczona-w-struktury-uo/>.

²⁷ Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 23 lipca 2021 r., art. 1 ust.2a.

²⁸ „Do 13 października wnioski o zmianę nazwy na nazwę zawierającą wyrazy „akademia nauk stosowanych” złożyło 5 publicznych uczelni zawodowych: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie”. Por. P. Kieraciński, Fakty, „Forum Akademickie”: <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/nowe-akademie-nowe-niewiadome/>.

11. <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/nowe-akademie-nowe-niewiadome/>.
12. <https://forumakademickie.pl/szkoly-wyzsze/sejm-za-utworzeniem-akademii-zamojskiej/>.
13. <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2019/02/przewodnik-po-reformie-wydanie-i-poprawione-marzec-2019.pdf>.
14. <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/konstytucja-dla-nauki-nowa-wersja-broszury-informacyjnej>.
15. https://pl.wikipedia.org/wiki/Publiczne_uczelnie_zawodowe_w_Polsce.
16. <https://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/1200412,ustawa-2-0-z-podpisem-prezydenta-wprowadza-zmiany-na-uczelniach-od-1-pazdziernika.html>.
17. <https://stat.gov.pl/>.
18. <https://www.krasp.org.pl/resources/upload/aktualnosci/2020-2024/stanowisko%20KRUP%20z%20dnia%2018-05-2021%20ws%20projektu%20Ustawy%20o%20zmianie%20Ustawy%20PoSW%20akademia.pdf>.
19. <https://www.prawo.pl/oswiata/ksztalcenie-nauczycieli-a-akademie-nauk-stosowanych-wywiad-z,509901.html>.
20. Jastrzębska L., *Raport 15-lecia. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe*, „Perspektywy” 2013, nr 3.
21. Kolasa A., *Jak sprostać wyzwaniom*, „Forum Akademickie” 2011, nr 1.
22. Kowalska E., *Zmiana w szkolnictwie wyższym. Studium przypadków*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013.
23. Kraśniewski A., *Proces boloński to już 10 lat*, Wydawnictwo Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2009.
24. Marszałek A., *Rola uczelni w regionie*, Difin, Warszawa 2010.
25. Minkiewicz B. (red.), *Uczelnie i ich otoczenie. Możliwości i formy współdziałania*, SGH, Warszawa 2003.
26. Musiałkiewicz R., Zariczny P., Zimny A., *Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe – stan de lege lata i de lege ferenda. Miejsce Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego w kontekście debaty nad kształtem ustawy 2.0*, Krosno 2017.
27. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 2001 r. w sprawie utworzenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu (Dz. U. Nr 106., 1152).
28. Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. nr 65, poz. 385.
29. Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. nr 84, poz. 455.
30. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. 2018, poz. 1668.
31. Ustawa z dnia 23 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2016, poz. 1311.
32. Ustawa z dnia 23 lipca 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2021, poz. 1630.
33. Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, Dz.U. nr 96, poz. 590.
34. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. nr 164, poz. 1365.
35. Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. 2018, poz. 1669.
36. Winnicki T., *Kształcić pragmatycznie*, „Perspektywy” 2013, nr 3.
37. Winnicki T., *Szkoły zawodowe i nowe prawo*, „Forum Akademickie” 2005, nr 9.

